WIKIPEDIA

Firentinska katedrala

Firentinska katedrala (talijanski: **Cattedrale di Santa Maria del Fiore** ili **Duomo**) je stolna bazilika Firentinske nadbiskupije. Po svome značaju u povijesti arhitekture je jedna od najpoznatijih talijanskih građevina, a nalazi se u samom središtu Firence koji je zaštićen kao svjetska baština. Treća je po dužini crkva (poslije crkve sv. Petra u Rimu i Sv. Pavla u Londonu) na svijetu, duga 148 metara. Zbog ambiciozno zamišljenog plana kupole koji se dugo nije moglo ostvariti, izgradnja je završena tek 173 godine nakon početka gradnje, te je obuhvatila i gotičke i renesansne oblike. Konačno riješenje izgradnje kupole ostvario je Fillipo Brunelleschi, kojemu je to remek-djelo donijelo trajnu slavu u gradu Firenci.

Firentinska katedrala

Sadržaj

Fotografija katedrale s početka 20. stoljeća

Povijest izgradnje i dijelovi

Romanička krstionica

Ispred katedrale nalazi se krstionica koje ima korijene još u ranokršćanskom 5. stoljeću, ali u današnjem obliku je izgrađena u Romanici (11.-12. stoljeće). Eksterijer oktogonalne građevine prekriven je, tipično romaničkim, inkrustracijama zelenog i bijelog mramora. Kupola je utvrđena i učvršćena gornjom galerijom iz 13. stoljeća. Unutrašnjost osmerokutne građevine ima toskanske geometrijske ukrase u višebojnom mramoru na dva nivoa; donji s korintskim stupovima i gornji s uskom galerijom s arkadama. Posvećena sv. Ivanu Krstitelju služila je kao Firentinska katedrala sve do 1128. godine.

Troja brončana vrata koja sa tri različite strane vode u krstionicu su priznata remekdjela sama po sebi. *Južna vrata* je od 1330. do 1336. izradio Andrea Pissano s 28 kvadrata koja predstavljaju scene iz života Ivana Krstitelja i alegorijske figure kardinala i teoloških vrlina. *Sjeverna vrata*, koja je 1402. godine izradio Lorenzo

Krstionica katedrale s "Rajskim vratima"

Ghiberti, su inspirirana postojećim južnim vratima; ona također sadrže 28 ploča koja predstavljaju scene iz Novog zavjeta i Djela apostolskih. Reljefi su zanimljiva mješavina gotičkog naturalizma i renesansne ljupkosti. Najslavnija - istočna vrata, tzv. *"Rajska vrata"*, su također djelo Ghibertija (1425.-1452.), ali je na njima majstor bio odvažniji u uporabi perspektive, visokog i plitkog reljefa i portreta, te se ona smatraju prvim djelom novog stila - Renesanse. Ova najbogatija i najurešenija vrata prikazuju veličanstvene scene iz Starog zavjeta, ali u okviru, pored biljnih i životinjskih motiva, nalaze se brojni likovi (24 figure proroka i sibila, te 24 medaljona s bistama umjetnika, njegovih suvremenika).

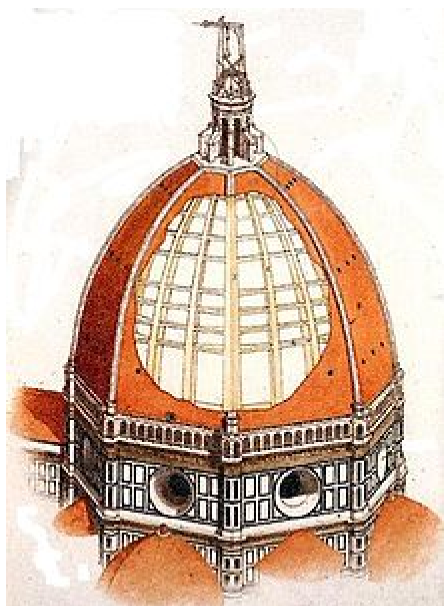
Gotička katedrala i zvonik

Plan katedrale s proširenjima

Giottov zvonik

Gradnju katedrale započeo je Arnolfo di Cambio 1296. godine. Financirana od firentinske republike, trebala je biti veličanstveni izraz srednjovjekovne vjere, ali i ponosa građanske uprave u Italiji. Lijepa školjka, od bijelog i zelenog mramora, nad gotičkim apsidalnim tlocrtom trebala je formirati mirnu i prostranu unutrašnjost. Talijani, poput Nijemaca, su nevoljko napuštali romanički stil i prihvaćali gotiku te su se, ubrzo nakon 1400. godine, okrenuli novom renesansnom stilu. Gotički stil je općenito bio ublažen i modificiran klasičnim proporcijama i mediteranskim poštivanjem ljudskog mjerila – za širinu više nego za visinu. Talijani su u svojim crkvama tražili obilje slobodne podne površine kako bi odgovaralo masovno posjećenim propovijedima.

Presjek kupole

Tako su mnogi arhitekti kasnije proširivali i mijenjali Di Cambiov izvorni projekt. Među njima je bio i Giotto koji je sagradio odvojeni zvonik (*campanil*) 1334. godine. Giotto je zamislio visoki i elegantni toranj koji se naoko sužava i postaje lakši s visinom (84 metra). Kako je Giotto preminuo na samom početku gradnje, 1337. godine, njega su završili Andrea Pissano i Francesco Talenti koji su se držali genijevog nacrta.

Godine 1378. završen je svod glavnog broda po odvažnim nacrtima Ghinija i Francesca Talentija, a od 1380. do 1421. nastavilo se s gradnjom oltara i tambura oktogonalne kupole, koju nisu mogli dovršiti jer još nije bilo izumljeno izvodivo konstrukcijsko rješenje.

Renesansna kupola

Unutrašnjost katedrale

Godine 1418. objavljen je natječaj za izgradnju kupole na kojemu je pobijedio Filippo Brunelleschi, koji je posvetio sljedećih četrnaest godina svog života (između 1420. i 1434. godine) kako bi ovoj veličanstvenoj katedrali dodao renesansnu kupolu koja još uvijek izaziva divljenje cijeloga svijeta. Golema kupola s promjerom od 42,21 metara je pravo remekdjelo oblikovanja i tehnike. Kupola se nije mogla graditi sredstvima kojima su raspolagali graditelji gotičkih katedrala, ali Brunelleschi je intenzivno proučavao metode nadsvođivanja koje su primjenjivali rimski carski arhitekti. Tako se pojavila zamisao promišljenog oživljavanja starih oblika za suvremene potrebe – Renesansa.

Brunelleschi je iznad svakog stuba oktogonalnog tambura nastavio graditi vitka gotička rebra koja tvore oštri luk prema vrhu. Između svakog rebra stavio je dva unutarnja rebra koja se ne vide izvana, a tvore još strmiji zid u obliku riblje kosti kako bi konstrukcija bila jača i lakša. Između tih dvostrukih zidova nalazilo se i stubište koje je vodilo na visoku lanternu na vrhu. Vanjska obloga od crvenih pločica u kontrastu je sa zelenim i bijelim mramornim pročeljem crkve.

Visoka i oštra kupola postala je uzorom u renesansi i jednim od njenih najprepoznatljivijih konstrukcijskih elemenata.

Uporaba

Posvetio ju je papa Eugen IV. 1436. godine. Od tada ova crkva nije bila samo pozornicom vjerskih obreda, nego i brojnih povijesnih događaja. Tu je održan i posljednji koncil o ujedinjenju grčke i katoličke crkve, 6. srpnja 1436. godine. Julian de' Medici je ubijen u katedrali 26. travnja 1478. godine u tzv. Uroti Pazzijevih. Slavni propovjednik Gerolamo Savonarola je tu održavao svoje provokativne propovjedi (1497.-1498.) zbog kojeg ga je crkvena inkvizicija osudila kao heretika i spalila na lomači.

Poveznice

- Firenca
- Rana renesansa

Izvori

- Vittorio Serra, *Florence*, Bonechi Edizioni "Il Turismo", Florence, 2001. ISBN 88-7204-279-8
- Laurie Schneider Adams, *A History of Western Art*, McGraw Hill, New York, 2001. ISBN 0-7-231717-5 nevaljani ISBN
- *Velike arhitekture svijeta*, urednik John Julius Norwich, Marjan tisak, Split, 2005. ISBN 953-214-266-5

Svjetska baština u Italiji

Kulturna dobra (49)

Agrigento (Dolina hramova) (1997.) • Akvileja (1998.) • Amalfijska obala (1997.) • Arapsko-Normanski Palermo i katedralne crkve u Cefalù i Monrealeu (2015.) • Bazilika Svetog Franje Asiškog i povijesno staro središte Asiza (2000.) • Botanički vrt u Padovi (1997.) • Brežuljci prošeka Coneglianoa i Valdobbiadenea (2019.) • Caserta

	(Palača u Caserti, Vanvitellijev akvadukt, San Leucio) (1997.) • Castel del Monte (1996.) • Etruščanske nekropole Banditaccia i Monterozzi (2004.) • Cilento i Vallo di Diano (Paestum, Velia, samostan u Paduli) (1998.) • Cinque Terre, Portovenere i otoci (Palmaria, Tino i Tinetto) (1997.) • Crespi d'Adda (1995.) • Ferrara (1995.) • Povijesno središte Firence (1982.) • *La Strade Nuove* i kompleks *Palazzi dei Rolli* u Genovi (2006.) • Hadrijanova vila (1999.) • Ivrea, industrijski grad 20. stoljeća (2018.) • Langobardska središta u Italiji (Cividale del Friuli, Brescia, Castelseprio, Spoletu, Campello sul Clitunno, Benevento, Monte Sant'Angelo) (2011.) • Mantova i Sabbioneta (2008.) • Sassi i park crkava u stijenama Matere)1993.) • Medici vile i vrtovi (2013.) • Mletačke utvrde od 15. do 17. stoljeća: Stato da Terra i zapadni Stato da Mar (2017.) • *Torre Civica, Piazza Grande* i Katedrala u Modeni (1997.) • Povijesno središte Napulja (1995.) • Povijesno središte Pienze (1996.) • Katedralni trg u Pisi (1987.) • Pompeji, Herkulanej i Oplontis (Torre Annunziata) (1997.) • Prapovijesne naseobine sojenica oko Alpa[2)] (2011.) • Raetinska pruga[1)] (2008.) • Ranokršćanski spomenici u Ravenni (Mauzolej Gale Placidije, Neonova krstionica, Arijanska krstionica, Nadbiskupska kapelica u Raveni, Nova bazilika Svetog Apolinarija, Teodorikov mauzolej, Bazilika svetog Vitalea i Bazilika Svetog Apolinarija u Classi) (1996.) • Rezidencije Savojske dinastije (1997.) • Povijesno staro središte Rima uključujući Baziliku sv. Petra izvan zidina [1)] (1980.) • Sacri Monti (2003.) • San Gimignano (1990.) • Siena (1995.) • Sirakuza i Pantalica (2005.) • Su Nuraxi (1997.) • Crkva Svete Marije Milostive u Milanu (1980.) • Villa d'Este (2001.) • Trulli Alberobella (1996.) • Urbino(1998.) • Crteži doline Val Camonica (1979.) • Kasnobarokni gradovi visoravni Val di Noto (Caltagirone, Catania, Militello in Val di Catania, Modica, Noto, Palazzolo Acreide, Ragusa, Scicli) (2002.) • Val d'Orcia (2004.) • Venecija i njezina laguna (1987.) • Verona • Vicenza i Paladijeve vile • Villa del Casale (1997.) • Vinogradarski krajolik Pijemonta: Langhe-Roero i Monferrato (2014.)
Prirodna dobra (5)	Bukove prašume u Karpatima i drugim područjima Europe[2)] (2017.) • Dolomiti (2009.) • Etna (2013.) • Liparski otoci (2000.) • Monte San Giorgio[3)] (2003.)
Nematerijalna svjetska baština (7)	Sardinijsko pastoralno pjevanje Canto a tenore (2009.) • Mediteranska prehrana[5)] (2010.) • Tradicionalno sicilijansko lutkarsko kazalište Opera dei Pupi (2008.) • Tradicionalna izrada violina u Cremoni (2012.) • Napuljski Pizzaiuolo (2017.) • Proslave procesija velikih struktura na ramenima (2013.) • Tradicionalni račvasti uzgoj loze zajednice na otoku Pantelleria (2014.)

[1)] Zajednička svjetska baština Italije i Vatikana [2)] Zajednička svjetska baština 13 europskih zemalja [1] (http://whc.unesco.org/en/list/1133/) [3)] Zajednička svjetska baština Italije i Švicarske [4)] Zajedno s pet ostalih alpskih zemalja [5)] Zajednička svjetska baština Cipra, Grčke, Hrvatske, Italije, Španjolske, Maroka i Portugala